

Plv. hoge commissaris te Djakarta (Gieben) aan staatssecretaris van Oorlog (Fockema Andreae), 4 sept. 1950

Voor Fockema, mede voor Van Maarseveen en Stikker.

Zorgvuldige overweging van Uw 8 deed Alons en mij tot de slotsom komen, dat het bepaald geen aanbeveling verdient Uw mededeling in de door U gegeven vorm hier bekend te maken. Dergelijke mededelingen, ontstaan als conclusie van in Nederland gehouden besprekingen, mogen bij deelnemers aan de besprekingen voldoening wekken. Zij worden hier in gans andere sfeer ontvangen. De van nature critische Ambonees zal de mededelingen zonder de achtergrond daarvan te kennen gaan ontleden en dat zou een averechtse uitwerking hebben. Zo schuilt er b.v. wat punt 1 betreft gevaar in om, zonder dat de aanleiding hiertoe aan een ieder bekend is, het duidelijk in de oorspronkelijke KNIL-voorwaarden en het ter RTC omschreven recht om thuisgebracht te worden nog eens uitdrukkelijk te erkennen. Men zou zich gaan afvragen of aan dat recht dan ooit twijfel heeft kunnen bestaan.

In de punten 1 en 2 is voorts het recht van betrokkenen op thuisvoer onvoorwaardelijk erkend en beloofd, dat de Nederlandse Regering alles zal doen ter realisering. In punt 3 is deze toezegging afgezwakt, doordat naar 'meest gunstige oplossing' zal worden gestreefd. In punt 4 wordt in dat verband over 'gewenste oplossing' gesproken. In de stemming, waarin men hier verkeert, zal men een en ander aldus uitleggen, dat de Nederlandse Regering in de punten 3 en 4 weer gedeeltelijk terugneemt wat zij in de punten 1 en 2 onvoorwaardelijk heeft toegezegd. Ik heb tegen punt 5 ernstiger bezwaar. Zich disciplinair gedragen is de primaire plicht van elke militair enkel en alleen omdat hij militair is. Dit adagium wordt voor wie Uw besprekingen niet heeft bijgewoond verzwakt door disciplinair gedrag voorwaarde te noemen om te worden thuisgebracht. Ik acht zulks gevaarlijk omdat naar de vaste overtuiging van de Generaal en mij slechts door handhaving van zo streng mogelijke discipline de Ambonezen hanteerbaar zullen blijven. Er wordt thans krachtig opgetreden tegen elke militair, die door het veroorzaken van of het meedoen aan incidenten zich indisciplinair gedraagt. Ik herinner in dit verband ook aan de arrestatie op 26 Aug. van belhamels in kampong Makassar, die zich wilden opwerpen tot een soort met discipline ten enenmale onverenigbare soldatenraad. Al zijn dus Alons en ik van oordeel dat mededeling van Uw 8 hier ontraden moet worden, zo zou toch wellicht een mededeling in die geest, zij het ietwat en met name betreffende punt 5 gewijzigd, bij monde van officieren aan de troep gedaan kunnen worden, waarbij ik denk aan bekendmaking in de vorm van conclusies uit op het trekken van zodanige slotsom toegespitste gedachtenwisseling, doch dat zal slechts aan enkele officieren kunnen worden toevertrouwd en een geschikt ogenblik zal moeten worden afgewacht.